

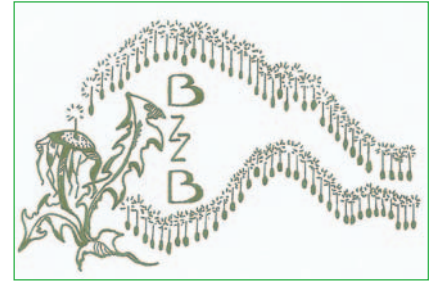
Nieuwsbrief

Behoud de Zak van Zuid-Beveland

Stichting
Behoud de Zak van Zuid-Beveland
Secretariaat: v.d.Poest Clementstr 7,
4443 AL Nisse
Tel. 0113 - 649536
Triodos Bank : NL94TRIO0198420285
e-mail: bzzb@hetnet.nl
www.bzzb.nl

DECEMBER 2019

Van het bestuur

Het is begin december, een zachte mistige namiddag met herfstige aanblik en dezelfde gevoelswaarde. Geen witte daken, maar vochtige bladeren die al wekenlang met moeite van de bomen loslaten en een natte plakkerige deken vormen. Een kranig waterig zonnetje. De dagen korten. De decembermaand met zijn feesten is daar. De cadeau- en knaltradities dringen zich al op. De voedseloverdaad, de lichtjes en de groene boom dingen naar bezinning. Eind 2019 nadert, de temperatuur schommelt, maar de winter zal nog komen.

De BZZB ziet uit naar een hoopvol verfrissend nieuwjaar. Dat er goede effectieve voorstellen komen om natuur ofwel het leven te beschermen voor nu, maar zeker voor de toekomst. Ieder die de bedreigingen serieus neemt ziet daar naar uit. Veertig jaar na het alarm van de Club van Rome blijken maatregelen, die ons allen zullen treffen, meer dan noodzakelijk. Het is een kwestie van

aanpakken. In ons rijke werelddeel zijn de gevolgen van klimaatverandering nog te overzien en denken we tijd van handelen te hebben. Maar elders in de wereld zijn desastreuze ontwikkelingen vandaag al zichtbaar die we ons eerlijkheids-halve zeer moeten aantrekken.

Welke afspraken zijn wereldwijd te halen (Madrid, Europese Green Deal en verder), wat durft de politiek op de kaart te zetten, zoals de aanpak van de CO2-uitstoot, stikstoof, wat draagt de gewone burger bij (bewustwording en consumentengedrag ...)? Wat wordt het verhaal voor de rest van deze eeuw? Het spannende eerste hoofdstuk is geschreven, de probleemstelling is duidelijk. Nu volgt de inhoud op weg naar het plot.

Het bestuur van de BZZB wenst u voor 2020 een vriendelijk vreugdevol jaar! Laat iedereen zijn steentje bijdragen in grote of kleine brokken naar draagkracht.

Bij de december nieuwsbrief vindt u zoals gebruikelijk de nieuwjaarskaart. Deze keer genomen op de Oude Hoondertsedijk en voorzien van een lichteffect door onze nieuwe vrijwilliger en fotograaf Jan-Kees de Meester. Ook heeft Arthur Rombouts zich aangemeld als enthousiaste steun en toeverlaat. Zo kan de BZZB zich verjongen en versterken.

U, trouwe donateur die de BZZB al jarenlang bestaansrecht biedt, vindt ook nu weer een acceptgiro voor uw bijdrage voor 2020.

Wilt u uw bijdrage van tenminste € 8,- op NL94TRIO0198420285 t.n.v. stichting Behoud de Zak van Zuid-Beveland overmaken onder vermelding van donatie 2020? Dan hoort u weer het hele jaar van ons.

Groenstructuurplannen voor de toekomst

Voor elf dorpen zijn de groenstructuurplannen nu gereed. 's-Heerenhoek, Nisse, Borssele en Ellewoutsdijk zitten nog in de pen. Niet omdat het moeilijke dorpen zijn, maar enige planmatige zaken juist in en om die dorpen zijn nog niet rond. Ze hebben onze speciale aandacht. De plannen richten zich op de groene hoofdstructuur (bomen, struiken, hagen) in de openbare ruimte, het vergroten van de biodiversiteit (vooral bloemen en planten en als gevolg mogelijk insecten en vogels) en de opvang van klimaatveranderingen (veelal maatregelen voor waterafvoer en -berging).

Dat vinden ook wij belangrijke doelen. De ideeën zijn in een bijeenkomst voorgelegd aan de dorpsbewoners, die erop konden reageren. Er zijn ambities voor de drie onderdelen en een totaalbeeld is ingetekend op een dorpsplattegrond. De reeds afgeronde plannen zijn op www.borsele.nl te raadplegen.

Als voor alle dorpen het plan gereed is, komt er in de loop van volgend jaar een voorstel aan de gemeenteraad. Daarbij zullen prioriteiten gesteld worden, omdat de (wettelijk voorgeschreven)

groenstructuurplannen nu gaan gelden tot 2038. De gemeente heeft een flink tekort op de begroting; daarom is het budget gelimiteerd en moeten keuzes gemaakt. Van de beschikbare middelen wordt voor ieder dorp een deel bestemd.

De totale uitvoering van de voorgestelde maatregelen kan dus lang op zich laten wachten. Toch zijn de doelen vandaag al uiterst relevant. Naar ons idee zou het mooi zijn om een eindplaatje te creëren in een voorbeelddorp. Dat brengt zichtbaarheid en beleefbaarheid van deze plannen voor alle dorpen dichterbij.

Donateursdag 2019

Interessant en gezellig, zolang de donateursdag deze loffelijke benamingen in de recensie heeft, gaan we ermee door. En ja hoor, het is weer gelukt. Met ruim dertig donateurs leerden we deze keer in het dorpshuis van Nisse over Poldernatuur. Dat is een regeling waarin boeren en natuurbeschermers samenwerken voor het behoud, de bescherming en liefst ook de uitbreiding van de biodiversiteit.

Martijn Acda, die boert in de omgeving van Kwadendamme, kwam uitleggen wat boeren kunnen doen. We begrepen dat de agrarische sector best wat wil inleveren als dat de natuur ten goede komt. Dat daar vanuit de overheid wat subsidie tegenover staat, stimuleert de boeren om te investeren in bijvoorbeeld akkerranden en schuilgelegenheden voor akkervogels.

Het is wel zaak om bij te houden of alle maatregelen vruchten afwerpen en René Wink van Natuurmonumenten kwam vertellen hoe dat dan weer in zijn werk gaat. Vrijwilligers helpen bij het monitoren van de gewenste natuurwaarden, zoals de vogels, en natuurorganisaties scheppen samen met de boeren de kaders.

Ter illustratie konden we, onder leiding van Piet Harthoorn een mooie wandeling in de omgeving van Nisse maken. Piet houdt schapen op de holle-bollige weiden tussen de meidoornhagen, waar de sporen van Middeleeuwse moeraning, turf steken voor zoutwinning, nog duidelijk te zien zijn. Op dat soort weiden, hier drassig en daar droog, ge-

dijen vogels als nergens anders. Het gebruik is daarom ook aan regels gebonden.

Een derde predicaat waaraan we bij de donateursdag hechten is 'lekker'. Met verrukkelijke drankjes en snacks werd daaraan in het dorpshuis op het terras in het zonnetje weer ruimschoots voldaan.

De Lidl en de Platepolder

mooie plannen of hete hangijzers

Daar is ie dan: de aanvraag van omgevingsvergunning voor de bouw van een nieuwe supermarkt op Stenevate 6. Als die vergunning verleend gaat worden, is bezwaar daarop mogelijk. De bestemmingsplanprocedure daaraan voorafgaand is nu nog maar in voorontwerpfase, er zijn reacties op binnengekomen. Het definitieve bestemmingsplan heeft dan ook nog een weg te gaan voordat de gemeenteraad tot groen licht kan besluiten. Alles gaat dus nog heel wat tijd vergen, maar de opgeklopte spanning van: 'komt die Lidl nou wel of komt ie niet', is rond Sinterklaas na jaren doorbroken. De Lidl wil!

Is het voor de bewoners in Heinkenszand en omgeving aantrekkelijk dat de prijsvechter Lidl als concurrent naast 'de pas verworven' Jumbo gebouwd wordt? Wat is de werkelijke prijs? Er was al heel wat geharrewar over de plek: **Stenevate of Zwake**. Maar ook over:

het parkeerterrein (de grootte, de ligging, samen of gescheiden), **de brandweerkazerne** (aankoop voor afbraak en een nieuwe voorziening aan de Guldenroedestraat), **de leegstaande bodewoning** (afbraak na jarenlange beschamende leegstand), **de penibele verkeerssituatie** (doorgaand en bestemmingsverkeer voor gemotoriseerd en fiets/wandel verkeer naar gemeentehuis en andere belangwekkende gemeenschapsvoorzieningen).

Dat alles gaat nog heel wat aandacht vragen. Het imago van de omstreden blikvanger het gemeentelijke 'glazen badhuis' wordt aangetast en last but not least zal de gekoesterde, grotendeels historische groene omgeving, weer inboeten aan schoonheid en kracht. De afweging van al die belangen is minstens zo belangrijk als de nieuwe kansen voor de consument. Bovendien blijft de vraag of de komst van de discounter het bestaande winkelbestand in Heinkenszand of de Borselse dorpen schade zal berokkenen, terwijl winkels van dit kaliber op redelijke afstand in omliggende steden bereikbaar zijn. Koopgedrag kan bovendien beter worden afgeremd dan gestimuleerd. Doch Heinkenszand moet meetellen en groeien. De bouw van de Lidl is voor 2021 voorzien, maar wie weet duurt het nog wat langer.

Bebouwing in prachtig Platepoldertje

De groeikern moet ook blijven bouwen, want er is vraag! Zo'n dertig bestaande woningen staan mo-

menteel in Heinkenszand te koop en er zijn nog mogelijkheden voor nieuwbouw. Maar regeren is vooruitzien. Dus heeft de gemeente in september van dit jaar de Platepolder aangekocht voor een nieuwe wijk van mogelijk 300 woningen. Deze uitbreiding lag al voor de hand toen aan de kant van de Stenevate met landelijke begrenzing min of meer naast het gemeentehuis nieuwe boerderijwoningen werden gepland. Van het een komt het ander.

Niettemin betreurt de BZZB deze nieuwe hap uit het landelijk gebied zeer. Een aantrekkelijke (toeristische) route naar Heinkenszand langs het hart van het poelgebied over eeuwenoude dijkjes eindigt na een rommelige bouwperiode straks plots in een stedelijke omgeving. De Zak verschiet van kleur, groen wordt rood.

De basis van het plan toont wel respect voor de bestaande hoofdelementen van het landschap: de dijken en het Platewegje. Daar is de BZZB blij mee en daar blijven we op letten. De detailinvulling zal nog wel vragen opwerpen. Het plan wordt overigens voortvarend ter hand genomen, want in 2020 moet het bestemmingsplan vastgesteld. De invulling is nog flexibel en wordt met liefhebbers voor de nieuwe wijk doorgenomen. Na een informatieavond, volgen thema-avonden en er is een klankbordgroep. Het heet 'een groene wijk voor iedereen', naast biodiversiteit wil het ook rekening houden met klimaat, energietransitie, vergrijzing en krimp. De realisering wordt voorzien in vier fasen en beslaat zo'n vijftien jaar (zo mogelijk korter). De hele procedure moet nog beginnen, dus is meedenken voor iedereen nog mogelijk!

Alle informatie is te vinden op www.borsele.nl/platepolder

In het landelijke project Plan Boom willen de Natuur en Milieufederaties de komende vier jaar 10 miljoen bomen extra in ons land planten. Met dat plan willen de milieufederaties waaronder de Zmf concreet werken aan het terugdringen van de CO2-uitstoot en een gezonder klimaat door de vergroening van onze leefomgeving. Dat 'Plan Boom' heeft van de Postcode Loterij een extra schenking van 2,25 miljoen euro gekregen. De ZMF heeft onlangs een heel nummer van haar ledenblad Wantij aan het onderwerp bomen gewijd. Zij wil ook in Zeeland in samenwerking met organisaties en burgers plannen ontwikkelen om meer bomen te planten. De BZZB vindt dat een belangwekkend initiatief.

Maar als je nadenkt over het landschap in Zeeland, dan is bos niet het eerste waar je gedachten naar uit gaan. Zeeland was altijd een provincie met over grote delen weidse vergezichten en verre horizonnen. Weidevogels doen het 't beste in open landschappen; in bomen en struiken zouden juist rovers kunnen zitten die hen bedreigen. Zelfs de Zeeuwse bloemdijken waren befaamd om hun bijzondere plantenrijkdom en enkele bomenrijen, maar niet om struwelen en bossen. De boomdijken in de Zak kenmerkten zich door de regelmaat van de dicht opeen geplante bomenrij aan beide zijden.

Bossen in natuurlijke oorsprong en omvang zijn eigenlijk beperkt tot de duinranden en boomaanplant begeleidde vaak de menselijke activiteit. Dit gebeurde van oudsher bij de landgoederen, maar ook bij de boerderijen met hun erfbeplanting. Bosgebieden werden aangelegd in ruilverkavelingsprojecten om het verlies van vele kilometers authentieke groene randen van heggen en hagen te compenseren. Het Poelbos – op zich een streekvreemd element – is daarvan een voorbeeld.

Later omrandde groen (schaamgroen) de bedrijventerreinen en de grote industriegebieden. In de gemeente Borsele zijn op die manier als gedeeltelijke afscherming van het Sloegebied de dorpsbossen rondom de dorpen Borssele, 's-Heerenhoek en Nieuwdorp aangeplant. Ook de dorpen kregen hun eigen groene bekleding. Nieuwe uitbreidingswijken werden voorzien van een randje groen. Eigenlijk zijn bossen, of liever bosjes in Zeeland bijna altijd de groene verpakking

10 miljoen effecten

Ontbossing zorgt voor zo'n 20 procent van de opwarming van de aarde. Het aantal bomen dat CO2 uit de lucht kan halen slinkt hard, mondiaal en ook in Nederland. Dat willen we een halt toeroepen. Met 10 miljoen bomen! Eén boom kan gemiddeld al 1 ton CO2 binden in 50 jaar tijd. 10 miljoen bomen kunnen dan, reken maar uit...10 miljoen ton CO2 vastleggen. Dat is een wezenlijke bijdrage! En bomen zijn voor heel veel meer dingen belangrijk: zoals voor de biodiversiteit, voor de gezondheid, een schone leefomgeving en ze hebben een aandeel in ons gevoel van welbevinden.

van menselijke activiteiten: rood verpakt in groen. Maar de BZZB vindt die verpakking vaak veel te mager, zij ziet ook in de Zak steeds weer groen verdwijnen. Steeds worden er redenen verzonnen om groen te slopen en bomen te kappen. Het is goed om te zorgen dat er meer bomen komen. Oók in de Zak!

De BZZB wil dat de aanplant van bomen wel past bij de identiteit van de Zak. Zo kunnen de dorpsbossen rondom het Sloegebied robuust worden gemaakt door de drie bosjes te verbinden. Het al jaren gereedliggende gebied van Sloepoort tussen 's-Heerenhoek en Nieuwdorp zou daarvoor mooi kunnen worden benut. Besteed daarvoor de 'Sloerandreserve' zoals bedoeld. De beplanting van de A58 met een dubbele bomenrij aan de zuidzijde zou het beeld verstorende zicht op de snelweg én op de autoboulevard en vreethoek van het industrieterrein de Poel vanuit de Zak en het dorp 's-Heer Abtskerke weer redelijk kunnen verzachten.

lees verder op pagina 5

in de Zak

De A58 verdient een stevige gordel van schaamgroen langs de Poel. De zichtbaarheid en identiteit van de dorpen in de Zak kan worden versterkt door de aanplant van bomen langs de wegen die tot het dorp leiden, de instekers. Dat groen kondigt de menselijke activiteit aan en kan bijdragen aan de verkeersveiligheid. Als de dorpen van alle zijden een groenrood plaatje opleveren in het landschap is dat erg mooi.

De beeldbepalende traditie van bomen op de dijken willen we natuurlijk handhaven. Bomen en hagen langs de platte wegen en fietspaden willen we houden en bevorderen, omdat het mooi en gezond is, het verkeer remt en fietsers beschermt. Bij boomgaarden, kassen en TOV's zien we graag de traditionele elzenhaag als teeltbeschermer, evenzeer voor een gezonde omgeving.

De traditie van bomen op en om het boerenerf weer wat opwaarderen geeft kansen met mooie solitair opgroeïende bomen – met bijvoorbeeld linden, kastanjes, notenbomen of hoogstam fruit? Een enkele of rij Italiaanse populieren is zeldzaam aan het worden maar blijft indrukwekkend en mooi. Geef ons alsjeblieft ook meer knotwilg terug, zo maar alleenstaand of een rijtje. De landschappelijke inpassing of het schaamgroen bij bedrijven(terreinen) laat vaak veel te wensen over. Ook op de 'nieuwe dijkjes' of wallen zien we graag wat groeien; misschien zijn dit de plekken voor flinke bosschages en struweel met wat vrucht dragende bomen. Hier en daar een mooie solitaire boom doet wonderen als blikvanger in het landschap. Kijk naar onze oude (grens)linden. Voor vee is het een welkome beschutting en op overhoeken kan het een prachtig stukje natuur opleveren, zoals we vroeger ook zagen. Boeren kunnen bijdragen aan de natuur. Onze beschermde natuurgebieden verdienen natuurlijk alle steun en inzet om ze tot topgebieden te maken. Aan ecologische verbindingen en uitbreiding van ondersteunende buffers moet gewerkt worden. Ook in de tuinen zou het prachtig zijn als ieder tenminste een boom koesterde, de keuzemogelijkheden zijn enorm. Het zou mooi zijn als ZMf, gemeente en waterschap hier voor kiezen.

Zorgvuldige afweging en samenspraak met boeren en burgers kan een prachtig resultaat opleveren. Het lijkt de BZZB een goed idee om ook in de Zak meer in plaats van minder bomen te krijgen. Het is al jammer genoeg dat de groene boompjes uit het gemeentelijke logo zijn verdwenen.

Waar liggen de grenzen?

Al dertig jaar zijn we ermee bezig: het behoud van de Zak van Zuid-Beveland. We kennen hem intussen door en door, de Zak. Maar we kunnen ons afvragen hoe het gebied begrensd wordt. Want het is een louter bestuurlijk uitgangspunt geweest bij de oprichting van de stichting.

Naar aanleiding van een directe bedreiging – een snelweg tussen de indertijd nieuwe oeververbinding en de Deltaweg bij Goes – trokken we de lijnen zoals die in de jaren negentig golden voor het Waardevol Cultuur Landschap De Zak van Zuid-Beveland. Dat behelsde vooral een bestuurlijke en financiële stimulans om sectoren te doen samenwerken in het behoud en het herstel van landschappelijke en cultuurhistorische waarden. De grenzen waren die van de gemeente Borsele met uitsluiting van het Sloegebied, waar immers een blind paard allang geen schade meer kon doen aan natuur en landschap.

Op die manier zijn we dus de Rijksweg A58 gaan beschouwen als de natuurlijke grens tussen Goes en Borsele, terwijl die weg toch een uiterst kwetsbaar gebied doorsnijdt: De Poel. Een groot deel van de Zak, het hele oudland, is historisch gezien onderdeel van de oudste, nog droge Bevelandse polder: de Breede Watering Bewesten Yerseke. De rest bestaat uit aangepolderde eilanden en platen, ingepolderde geulen en grotere landwinningsprojecten in het westen.

Bij de ruilverkaveling van De Poel in de jaren zeventig – de A58 was er toen al -, is het verschil tussen beide delen van De Poel groter geworden. Bij wijze van natuurcompensatie werd het Poelbos aangelegd: een zangvogeltjesbos dat het verlies aan habitat voor weidevogels moest compenseren. Maar buitenom het bos bleef de Goese Poel ten westen van het Poelbos sterk lijken op die van Borsele. Je kunt je afvragen of beschermers van De Zak er ook dat gebied zouden moeten bij rekenen, zeker nu de bedrijventerreinen met alle lichten en andere vervuiling aan de andere kant blijven oprukken.

Aan de oostkant is het eigenlijk verwonderlijk dat een Kapels deel van de Breede Watering, het gebiedje tussen de Oude Dijk en Vierwegen, waarin

Eversdijk ligt, niet bij het WCL-project betrokken was. Het landschap daar heeft dezelfde waarden als die in de Poel. Waarschijnlijk heeft de nieuwste polder daar: de Willem Annapolder, het bestuurlijke inzicht in de weg gestaan om het gebied erbij te betrekken. Die Willem Annapolder biedt een totaal andere aanblik: een rioolwaterzuivering, een aanzienlijk glastuinbouwbedrijf en windmolens.

Het is niet zo dat de BZZB gebiedsuitbreiding zoekt. Met een klein bestuur van vrijwilligers is het al moeilijk genoeg om bij te houden wat er allemaal dreigt en daarop ook actie te ondernemen. Maar aansluiting bij wat er bij de burens gebeurt, zoeken we wel. Vogels, zichtlijnen, lucht en waterstromen kennen geen grenzen.

Over Wegen

Er zijn twee interessante klankbordgroepen die betrokken zijn bij overleg over verbetering van het wegennetwerk.

Borsele-Oost

De BZZB heeft zitting in de klankbordgroep voor de gebiedsgerichte aanpak Borsele-Oost. Het auto-luw maken van de omgeving van de Zwaakse Weel was voor ons de insteek.

Aanleiding voor overleg was de oplossing voor de driesprong Drieweg N665, Schoorkenszandweg N666.

Provincie, gemeente en waterschap betrekken belanghebbenden bij hun plannen. Zo'n onderwerp voert gauw verder. In een paar bijeenkomsten spraken we over: een veilige, passende vormgeving van deze driesprong, een autoluwe Zwaakse Dijk, een oplossing voor de verkeersproblematiek van het Langeweegje, de afwikkeling van het verkeer uit Kwadendamme, routes van (vracht)verkeer van en naar Baarland. Het voorgelegde plan kon op steun van de klankbordgroep rekenen. Maar daarna kreeg de dorpsraad Kwadendamme geen instemming van het dorp. De suggestie dat overlast van vrachtverkeer voorkomen kan worden met de aanleg van een rondweg Hoedekenskerke vergde nieuw onderzoek. Want alle plannen moeten worden onderbouwd door onderzoek met cijfers naar de verkeersstromen. Je ziet zo, wat een maatregel op de ene plek voor gevolgen kan hebben op de andere.

De verkeersdeskundige vertrok met het huiswerk en meldde enige tijd geleden dat het Bestuurlijk Overleg nog dit jaar zal beslissen.

Het verkeer is in beeld, evenals een kostenraming en ontwerp voor de rondweg. Navraag leert nu dat zo'n besluit er nog niet is. Wel is in de begroting 2020 een miljoen gereserveerd voor aanpak Langeweegje. Er staat dus wel wat te gebeuren. De klankbordgroep zal er weer bij betrokken worden.

Borsele-West

Er wordt ook gewerkt aan een gebiedsgerichte aanpak voor Borsele West. Denk daarbij aan het verkeer bij 's-Heerenhoek, Borsele en Nieuwdorp. Het probleem bij Lewedorp recent onder de aandacht door Waterpark Veerse Meer voegt zich daar naadloos bij. Ook de verbinding via de Heinkenszandseweg valt eronder.

De BZZB is niet betrokken bij de klankbordgroep, de dorpsraden nemen wel deel. Niettemin gaat onze belangstelling uit naar de plannen van gemeente, provincie, het waterschap Scheldestromen, North Sea Port en Westerscheldetunnel. Temeer omdat er een deelstudie is naar de ontsluiting van Central Gate van NSP bij 's-Heerenhoek op de plek van het oude plan Sloepoort. Grote logistieke impact ligt voor de hand. De

gemeente heeft haar medewerking aan de vrachtwagenvoorziening daar al toegezegd, maar er moet nog een volledige bestemmingsplanprocedure voor dit grondgebied met agrarische bestemming doorlopen.

De bereikbaarheid en verkeersveiligheid voor heel Borsele-West is natuurlijk terecht onderwerp van studie. Ook hier lijkt de planning vertraging op te lopen. Onze inzet is opnieuw de Zak beschermen tegen ongewenste verkeersstromen en nog meer asfalt. Wij willen ook vasthouden aan de bestaande groene grens. Over de invulling van het gebied tussen Driedijk en Borsseledijk, het zogenaamde Sloepoort, is de BZZB ondertussen in gesprek met projectleider en omgevingsmanager van North Sea Port die met dit werk zijn belast. We volgen het.

Om kijken

Een terugblik op donateursdagen was in de vorige nieuwsbrief al beloofd. Dat ging even mis, maar is nu mogelijk. Gerard van Oosterwijck leverde de foto's opnieuw aan. Veel te veel om af te beelden maar nu weer veilig in het archief.

Wat is er veel gedaan in dertig jaar. De Zak in al zijn facetten is aan bod gekomen. In 1995 hield de BZZB haar eerste jubileumsymposium 'De toekomst van de Zak' gevolgd door een mooie jubileumuitgave Tien en een symposium over 'De dijken in de Zak' in 1999. Al 10 jaar was de BZZB toen actief, in het nieuws, trekker en betrokken volger en voor alles beschermer van de Zak. Er is een cursus opgezet om met ieder kennis te delen

over al dat specifieke moois. Vanaf 1995 is er via de nieuwsbrieven een jaarlijkse activiteit te traceren - in '96 een fietstocht met Zakkener Jan de Ruiters, '97 een WCL cultuurhistorische avond en dan de jaarlijkse donateursdagen tot in 2019 over Topgebied de Poel en poldernatuur. Dorpen, boerderijen, molens, kerken, schaapskooi, bijen, imkerij, bodem, natuurherstel, inlagen, klompenmakerij, bomen, Westerschelde, zeehonden, Zeeuwse namen, 't Fort, Zwaakse weel, vlietbergen, bevrijding - te veel om op te noemen.

Op het gevaar af van schending van de privacy hier een collage van foto's van een aantal van die donateurdagen met haar vaak trouwe bezoekers.

2009 tuin Heuvelhof Baarsdorp

2015 molen Heinkensand

2007 molen Borssele

2016 Bevrijdingsmuseum Nieuworp

2010 Hoeve Van der Meulen 's-Heer Abtskerke

2008 bodemonderzoek Nisse

2001 Westerschelde Ellewoutsdijk

